

Nieuwsbrief #3

Noordwaard

Datum: juni 2024

Via de nieuwsbrief Noordwaard houden we u op de hoogte van de ontwikkelingen in dit gebied.

Deze nieuwsbrief verschijnt zes keer per jaar. Vorige nieuwsbrief gemist? Kijk dan op:

<https://www.staatsbosbeheer.nl/Natuurgebieden/biesbosch/noordwaard>.

Omsloten door het Nationaal Park De Biesbosch, precies tussen de rivier de Nieuwe Merwede en de Brabantse Biesbosch, ligt de Noordwaard. Het is een sinds 2015 ontpolderd gebied dat nu fungeert als doorstroomgebied. Op die manier helpt de Noordwaard om droge voeten te houden in de regio rondom Gorinchem en Dordrecht – nu én in de toekomst, als rivieren door het veranderende klimaat vaker extreme hoeveelheden regen te verwerken krijgen en de zeespiegel stijgt. Begin 2022 spraken Rijkswaterstaat en Staatsbosbeheer af om het beheer van de Noordwaard samen aan te pakken, in ieder geval voor de komende tien jaar. Rijkswaterstaat is en blijft eigenaar en doet het technisch beheer, en Staatsbosbeheer doet het natuur- en vegetatiebeheer.

In deze nieuwsbrief

- Beheermaatregelen
- Film 'De Biesbosch door arendsogen'
- Broedseizoen arenden
- Waarnemingen
- Nieuws van FREE NATURE
- Nieuws van Rijkswaterstaat
- Contactgegevens

Beheermaatregelen

Maaiseizoen van start

Binnen enkele weken gaat het maaiseizoen in de Noordwaard weer van start. De weidevogels zijn dan klaar met broeden en veel planten zijn uitgebloeid en hebben zaad gezet. Net als voorgaande jaren zal het maaiwerk gefaseerd worden uitgevoerd. De te maaien percelen zijn op de markt gezet en hier zijn 7 verschillende partijen uit gekomen die de werkzaamheden uit gaan voeren. Deze partijen bestaan zowel uit loonwerkers als lokale agrariërs. De te maaien gebieden worden in drie rondes gemaaid, de eerste ronde de helft van het areaal, de tweede ronde de andere helft en de derde ronde de eerste helft voor de tweede keer.

Voordat de maaironde begint gaat een boswachter van Staatsbosbeheer het veld in om te bepalen welke delen als eerste aan de beurt zijn en markeert ongeveer 10% van de oppervlakte die gespaard blijft. De keuze van de percelen is gebaseerd op nog eventueel aanwezige broedvogels en soort vegetatie. Ruigere vegetatie wordt veelal de eerste en derde ronde meegenomen zodat deze twee keer gemaaid wordt. Percelen waar nog een groter aandeel bloeiende planten staan blijven nog even gespaard en worden de tweede ronde meegenomen. De 10% stroken, zogenaamde faunastroken, bieden schuilgelegenheid voor fauna en insecten. Deze stroken

blijven het hele jaar gespaard. De stroken worden zo gekozen dat eventueel nog aanwezige meer waardevollere bloeiende planten gespaard blijven maar soorten als wilg of grote hoeveelheden pitrus hier niet binnen vallen, zodat de percelen niet te veel veruigen.

Wanneer de percelen niet te nat zijn en de weersomstandigheden goed lijken krijgt de betreffende aannemer de opdracht om de uitgezette percelen te gaan maaien. Het gemaaide gewas wordt door de aannemer afgevoerd die zelf naar een geschikte toepassing zoekt.

Door de verdeling in percelen, fasering in maaimoment en verschil in 1 en 2 maairondes ontstaat er variatie tussen de percelen. Elk perceel biedt zo specifieke omstandigheden die voor het ene plantje of diersoort net weer wat aantrekkelijker zijn dan voor de andere.

Populieren Galeiweg

Afgelopen jaar hebben er boswerkzaamheden in de Noordwaard plaatsgevonden. De bedoeling was om een deel van de grote populieren en een aantal essen die langs de Galeiweg staan ook te verwijderen. Door nu een deel van de bomen te verwijderen kunnen alvast nieuwe bomen herplant worden. Over een aantal jaren als de overige bomen echt aan hun eind zijn zal de nieuwe aanplant al wat hoogte hebben zodat de bomenrij in tact blijft. Uit controle voorafgaand aan de werkzaamheden bleken deze bomen mogelijk van belang te zijn voor vleermuizen. Daarom is er door een adviesbureau aanvullend onderzoek gedaan en zijn de werkzaamheden uitgesteld.

Afgelopen september zijn de bomen onderzocht op holtes en tijdens een nacht- en avondinventarisatie op de mogelijke functie als paar- of verblijfplaats voor vleermuizen. Hieruit zijn een aantal populieren naar voren gekomen die geschikt zouden kunnen zijn als verblijfplaats. Aangezien er toch populieren gespaard zullen worden zullen dat deze specifieke bomen zijn en is nader onderzoek hiernaar niet nodig. Ook is vastgesteld dat in een dode boom achter de populieren in gebruik als paarverblijfplaats van de rosse vleermuis. Hier zal bij de werkzaamheden rekening mee gehouden worden.

Dit voorjaar heeft er tot slot een avondinventarisatie plaatsgevonden om vast te stellen of de te verwijderen bomen een belangrijke functie hebben voor de vliegroutes. Hieruit is naar voren gekomen dat er verschillende vliegroutes in de omgeving aanwezig zijn maar het verwijderen van de populieren hier geen negatief effect op heeft.

Het gefaseerd verwijderen van de populieren kan dus alsnog plaatsvinden. De uitvoering is afhankelijk van de planning van de aannemer en zal deze zomer, na 15 juli plaatsvinden. De Galeiweg zal tijdens de werkzaamheden tijdelijk afgesloten worden. De werkzaamheden duren 2 dagen.

Smalle waterpest

Het zal u vast opgevallen zijn dat de krekens en ondiepe wateroppervlakken bij warmer weer steeds meer en vaker dichtgroeien. Wat voor planten zijn dit nu eigenlijk en wat voegt deze soort toe aan het ecosysteem?

De soort die het meest voorkomt en die sommige krekens dichtgroeit is de smalle waterpest (*Elodea nuttallii*). Dit is een exotische soort die door mensen geïmporteerd is als aquarium- en vijverplant en in de natuur terecht is gekomen. De soort komt van nature voor in Noord-Amerika en is vanaf 1941 aanwezig in

Nederland. Inmiddels wordt de soort niet meer verkocht in tuincentra. De soort groeit erg hard in ondiep en warm water. Doordat we de laatste jaren veel lage waterstanden en warme temperaturen hebben kan de soort zich flink uitbreiden. Maar de soort zorgt niet alleen maar voor overlast. De dichtbegroeide stukken bieden mooie schuilgelegenheden voor jonge vissen en organismen. Deze kunnen zich hier goed verstoppen voor predatoren. Ook maken juffers zoals de kleine roodoogjuffer dankbaar gebruik van de smalle waterpest velden om hun eitjes op af te zetten.

Doordat de plant enorm snel groeit en vrijwel overal voorkomt is bestrijding of beheer niet haalbaar. Op plekken waar het ondiep is en waar weinig gevaren wordt zal het in de zomer lastig zijn om met een boot te varen. Houd daarom de waterstanden in de gaten en plan je vaartocht op het juiste moment van de dag. Voor actuele en verwachte waterstanden zie:

https://waterberichtgeving.rws.nl/wbviewer/map.php?set=noordwaard&map=rmm_1km

Film 'De Biesbosch door arendsogen'

Er is een nieuwe film over Nationaal Park De Biesbosch, voor iedereen gratis online te zien: De Biesbosch door arendsogen. Nationaal Park De Biesbosch, een uniek zoetwatergetijdengebied, middenin de Europese Delta, bestaat dit jaar 30 jaar. Een gebied waar het water al ruim 600 jaar stroomt en het getij heeft gezorgd voor zeer waardevolle natuur. De korte film ter ere van dit jubileum laat je in 15 minuten zien hoe belangrijk het zoetwatergetijdensysteem is voor allerlei soorten planten en dieren. Een uniek kijkje in de natuur, zowel boven als onder water.

Bekijk snel de film en het nieuwsbericht op onze website via:

https://www.youtube.com/watch?v=iqX986Vzbmc&t=19s&ab_channel=Staatsbosbeheer

Broedseizoen arenden

Zeearend

Het zal niemand ontgaan zijn dat de Biesbosch het thuis is van de zeearend en de visarend. Sinds 2012 broeden er zeearenden in de stille afgesloten kernen van de Dordtse en Brabantse Biesbosch. Ook dit jaar hebben beide paren van deze indrukwekkende vogels succesvol jongen grootgebracht. Het Brabantse broedpaar had een jong, het Dordtse paar drie. Drie jongen is uniek voor een zeearend. Dit is pas de tweede keer dat we dit in de Biesbosch zien. Alle vier de jongen zijn tijdens een korte ringactie succesvol voorzien van kleurringen die dienen voor onderzoek. De gegevens die terugmeldingen van deze ringen opleveren geven inzicht in de verspreiding van de soort. Dit kan worden gebruikt voor een nog betere bescherming van de zeearend.

Visarend

Sinds 2016 broedt de visarend in de Biesbosch. Uniek, want dit was voor het eerst dat deze tot de verbeeldingsprekende soort in tot broeden is gekomen. De vestiging van deze soort als broedvogel staat inherent aan Ruimte voor de Riviergebieden als de Noordwaard. Door op zo'n grote schaal de rivier de ruimte te geven ontstaat er een overvloed aan voedsel en rust. De combinatie van afgesloten gebieden en een grote vispopulatie zijn essentieel voor deze vogels. Het gaat goed met de visarend in het gebied. Ook dit jaar zijn er weer drie nesten met jongen. De jongen op een nest in de Brabantse Biesbosch zijn voorzien van kleurringen. Dat is bijzonder want dat is de derde keer ooit dat er visarenden in Nederland zijn geringd.

Leuk feitje! De bekende man visarend met ringnummer 7TG, bekend van de webcam van www.beleefdelente.nl, is dus de man van dit nest.

Arendendag

Na het grote succes van vorig jaar organiseert Staatsbosbeheer ook dit jaar weer een Arendendag op zaterdag 7 september. Tijdens deze dag worden bezoekers door middel van enthousiaste lezingen, een vaarexcursie en een wandelexcursie ondergedompeld in de wereld van de zeearend en de visarend. Wilt u ook mee? Houd dan de website van Staatsbosbeheer in de gaten. Begin jullie komt deze activiteit online te staan en kunt u zich opgeven via deze link: <https://www.staatsbosbeheer.nl/uit-in-de-natuur/arenddag-biesbosch>

Waarnemingen

Zeldzame soorten van de afgelopen tijd

Het is juni, de zomer is officieel begonnen! Hoewel de aanloop nog niet erg zonnig was begint het voorzichtig wat warmer te worden. Ook in de natuur is dit te zien. Ook werden in de voorbije maand verschillende bijzondere soorten gezien.

Vlak na het verschijnen van de vorige nieuwsbrief zagen enthousiaste vogelaars een zeldzame **steppekiekendief**. Een soort die ver ten oosten van ons broed laat zich, met name na een paar dagen oostenwind, steeds vaker in Nederland zien.

Een soort die bijna ieder jaar de Biesbosch bezoekt is de **witwangstern**. Eind mei en in juni verbleven deze fraaie sterns in de Eijerwaard. Ook vloog er een zeldzame **roodpootvalk** over de Noordwaard.

Andere soorten zijn wat minder bekend. Zo werden door een aantal specialisten een **moerasblinker**, het **kalkgreppelmos** en een soort met een schitterende naam gezien: het **groen verdrupje**.

Een andere opvallend mooie soort is de **wolfsmelkwesvlinder** (foto), de waardplant van deze soort is de heksenmelk. Op sommige plekken langs de bandijk groeit deze plantensoort en daar is ook dit prachtige nachtvlindertje te zien.

Een soort die deze maand opvallend veel wordt gezien is de **graslathyrus**, een erg mooi subtiel plantje die het milder wordende klimaat bij ons blijkbaar erg kan waarderen. Tip: op de dijk bij Lijnoorden (ter hoogte van het Trafostation) zijn enkele 10-tallen bloeiende exemplaren te vinden.

En als u daar dan toch bent, kijk ook eens goed op de bloeiende **beemd kroon** daar, begin juni werd voor de tweede keer een **knautiabijs** in de Noordwaard gezien. Deze zeldzame soort komt buiten Zuid-Limburg maar op enkele andere plaatsen in ons land voor, waaronder de Biesbosch.

Tijdens het uitzetten van de faunastroken voor het maaiwerk vonden de boswachters van Staatsbosbeheer meerdere groeiplekken van de **moeraswespenorchis**. Dit is voor het eerst dat deze fraaie orchidee in de Biesbosch is waargenomen.

Nieuws van FREE NATURE

Het is weer buffelen in de Noordwaard!

Beschuit met muisjes bij de waterbuffels, de eerste 3 kalveren zijn inmiddels geboren! En dat is mooi op tijd. Want anders dan paarden en runderen, krijgen de waterbuffels hun kalfjes pas in de zomer en herfst. Dat komt omdat hun vruchtbare periode pas begint wanneer de dagen korter worden. Een overblijfsel van hun tropische achtergrond, waar de hete zomers het meest ongunstige seizoen zijn om een kalfje groot te brengen.

Dit is het achtste jaar waarin de waterbuffels kalveren krijgen in de Noordwaard. In de eerste twee jaren werden er jaarrond kalfjes geboren. In 2017 werd het eerste kalf geboren op 4 januari en het laatste op 28 december. In de jaren die volgde werd de periode verkort van augustus tot december en vanaf 2020 kwamen de kalveren tussen juni en november.

Veruit de meeste kalfjes worden geboren in juli en augustus, met een enkele vroege in juni en een late in september-november. Deze geboortesynchronisatie is een natuurlijk proces dat we ook kennen van herten en reeën. Rundachtigen brengen hun kalveren gezamenlijk groot door de kalfjes in een zogenaamde kalverenrèche te leggen. Eén moeder past op, terwijl de rest gaat grazen.

Het krijgen van een kalfje doen waterbuffelmoeders meestal wel in hun ééntje. Ze zonderen zich een aantal dagen af, krijgen hun kalfje en zodra het sterk genoeg is, nemen ze het mee naar de kudde. De pasgeboren waterbuffeltjes worden gelukkig wel met een zwemdiploma afgeleverd. Want hoe klein ze ook zijn, slootjes zijn er om doorheen te buffelen!

Nieuws van Rijkswaterstaat

Natuurpoldergemalen en duikers

Team Rijntakken richt zich op het onderhouden van de waterdoorstroming van de gehele Noordwaard. Hiervoor zijn verschillende systemen aanwezig. De natuurpoldergemalen (zie foto), ook bekend als molentjes, zorgen voor het verpompen van het water. Vier van deze gemalen zijn gerepareerd en ondertussen weer teruggeplaatst. Later dit jaar vindt er opnieuw een inspectie plaats of al deze molentjes naar wens functioneren. Verder zitten er 109 duikers in de Noordwaard. Een duiker is een ondergrondse buis die twee watergangen met elkaar verbindt en op deze manier bijdraagt aan een goede afwatering in het gebied. Vanaf augustus start team Rijntakken met het doorspuiten van een aantal van deze buizen, zodat eventueel opgehoopt vuil verwijderd wordt en de buizen weer goed kunnen doorstromen. Daar waar nodig zullen dijkjes in het gebied hersteld worden.

Contactgegevens Noordwaard

Vragen aan de boswachter en/of
aanmelden voor de nieuwsbrief:

Jonas Pronk, boswachter beheer Noordwaard:
j.pronk@staatsbosbeheer.nl of 06-13 64 94 62

Kuddes FREE Nature

- Calamiteiten grote grazers: 06-29 01 57 31 (24 uur per dag)
- Beheerder Tanja de Bode: tanja.debode@freenature.nl of 06-33 68 00 51
- Meer informatie: www.freenature.nl